

**РЕПУБЛИКА СРПСКА
ГРАД БАЊА ЛУКА
ГРАДОНАЧЕЛНИК
ГРАДСКА УПРАВА**

Одјељење за друштвене дјелатности

Трг српских владара 1, 78 000 Бања Лука, Република Српска, БиХ, тел: +387/0/51 24 44 37, факс: +387/0/51 24 45 38

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ЛИЦА
СА ИНВАЛИДИТЕТОМ У ГРАДУ БАЊАЛУЦИ,
ЗА ПЕРИОД 2014-2019**

Бања Лука, јул 2014. године

УВОД

Позитивни трендови за побољшање квалитета живота особа са инвалидитетом (у даљем тексту ОСИ) у Босни и Херцеговини огледају се у ратификацији Стандардних правила Уједињених нација о изједначавању могућности за особе са инвалидитетом 2003. године, изради Политике за особе са инвалидитетом за Босну и Херцеговину која је усвојена 2008. године, доношењу **Стратегије унапређења друштвеног положаја лица са инвалидитетом у РС 2010–2015.**

Босна и Херцеговина је ратификовала УН Конвенцију о правима особа са инвалидитетом - 2010. Године, и предала први извјештај о примјени - 2012. године.

Град Бањалука је традиционално пружао услове за квалитетан живот особа са инвалидитетом у педесетак послједњих година. У периоду када је инвалидност посматрана искључиво са медицинског модела, учињени су сви напори да се обезбиједи услови за лијечење, рехабилитацију и едукацију особа са инвалидитетом. Истовремено је подржан и покрет особа са инвалидитетом, па у Бањалуци дјелују - дуги низ година, слједеће организације:

- ❖ Удружење глувих и наглувих – Бањалука,
- ❖ Удружење дистрофичара – Бањалука,
- ❖ Градска организација слијепих – Бањалука,
- ❖ Регионално удружење параплегичара и осталих тјелесних инвалида регије – Бањалука,
- ❖ Удружење инвалида рада – Бањалука,
- ❖ Удружење за помоћ ментално недовољно развијеним лицима – Бањалука,
- ❖ Удружење цивилних жртава рата регије – Бањалука.

Ових 7 организација су се удружиле у „Градски одбор Удружења инвалида града Бање Луке“ подржан од Градске управе, па имају статус удружења од локалног интереса.

У новије вријеме, тј. почетком деведесетих - још за вријеме трајања ратних дејстава у Бањалуци, оформљени су Савези ових организација - који дјелују на нивоу РС, и који су добили адекватне просторије од Градске управе, а повремено се финансирају и њихове активности - зависно од интереса ових активности за особе са инвалидитетом у самом граду Бањалуци.

Тренд социјалног модела инвалидности - Бањалука је прихватила међу првим градовима у Босни и Херцеговини - деведесетих година и подржава га до данас. Тако да су - у нашем граду присутне и организације које окупљају све особе са инвалидитетом:

- ❖ УГ „Први осмијех“,
- ❖ Хуманитарна организација „Партнер“,
- ❖ Удружење омладине са инвалидитетом „Ифопарт“,
- ❖ Борачка организација – Одбор РВИ,
- ❖ Удружење за помоћ лицима са проблемима у менталном здрављу и њиховим породицама „Заједно“,
- ❖ Удружење родитеља и дјеце и омладине са посебним потребама и лица са инвалидитетом „Моја лука“,
- ❖ Удружење за помоћ лицима са аутизмом „Дјеца свјетлости“,
- ❖ НВО Едукативно ресурсни центар,
- ❖ Хуманитарно удружење грађана за помоћ и сарадњу „Пријатељ“,
- ❖ Удружење ампутираца УДАС – Бањалука.

Убрзан раст потреба, и одговора на потребе је у периоду од 2000-године до данас резултирао кроз низ активности: уклањање архитектонских баријера, отварање вртића за дјецу са посебним потребама, адаптација основних и средњих школа за редовно похађање школе, отварање библиотеке за слијепе, адаптације на Универзитету, и увођење социјалних услуга. Ово су само неки од великих корака који су учињени за побољшање услова живота наших суграђана - кроз различите пројекте, од којих је најважнији био - Реформа социјалне заштите у граду Бањалуци, коју је имплементирао Независни биро за хуманитарна питања - у сарадњи са градским властима. Путем овог пројекта, почеле су се развијати услуге за особе са инвалидитетом у Бањалуци.

Нове социјалне услуге које имплементира Град Бањалука утицале су на већу социјализацију особа са инвалидитетом. Обимнија анализа у овом документу - резултат је примјене Плана побољшања квалитета живота за особе са инвалидитетом у граду Бањалуци 2008-2013.

Методологија

У изради новог плана, анализирали смо остварени напредак, и предлагали мјере на основу постојећег плана. Код израде претходног плана - за период од 2008. до 2013. године, коришћено је сво домаће и међународно законодавство, и акти, те метода „Агенда 22“ - која помаже доношење планова на нивоу локалних заједница, и базирана је на Стандардним правилима УН-а за изједначавање могућности за особе са инвалидитетом.

Организације особа са инвалидитетом су учествовале у изради овог плана.

Анализа стања је израђена на основу доступних истраживања и програма рада институција у Граду Бањалуци.

Анализа стања

Социјална заштита

Град Бањалука нема посебну евиденцију за ОСИ - тако да се при планирању потреба користи база ЈУ „Центар за социјални рад“. Центар евидентира кориснике - који су разврстани у дјетињству као лица са инвалидитетом, одрасла лица зависна од туђе његе и помоћи, лица која користе социјалне услуге, и лица - која због радне неспособности, примају новчану помоћ или, повремено, једнократну помоћ. Према подацима, у Бањој Луци има преко 3614 корисника туђе његе и помоћи, од којих је 1384 потпуно зависно од помоћи других лица - ткз. прва група. Дио корисника су и из популације глувих лица - који имају проблеме са комуникацијом, због којих им је неопходан тумач, а по том основу не примају помоћ. Ова евиденција не обухвата ратне војне инвалиде и цивилне жртве рата - јер они своја права остварују по законима који нису у сфери социјалне заштите.

Иако мали број лица са инвалидитетом прима новчану помоћ из ове популације, не може се рећи да ОСИ живе у задовољавајућим условима - јер су новчани цензуси за помоћ изузетно ниски, и не уважавају чињеницу да су њихови животни трошкови знатно већи од трошкова особа које немају инвалидитет. Инвалидност не угрожава само лице са инвалидитетом већ и цијелу породицу.

Табела бр.1. Дјеца са посебним потребама по врстама инвалидитета и полу

РАЗВРСТАВАЊЕ	ПОЛ		БРОЈ	ПРОЦЕНАТ
	ЖЕНСКИ	МУШКИ		
Оштећење вида	5	9	14	3.1
Оштећење слуха	16	13	29	9.6
Глас, говор, језик	1	2	3	0.7
Тјелесно оштећење	58	59	117	26.10
Ментална заосталост	37	74	111	24.7
Комбиноване сметње	51	86	137	30.5
Друге сметње	7	8	15	3.3
Аутизам и психички поремећаји	4	19	23	5.1
УКУПНО	179	270	449	100

Највећи број међу корисницима чине дјеца школског узраста - између 7 и 18 година живота.

Права која се остварују у Центру за социјални рад: право на новчану помоћ, право на помоћ у кући, право на дјечији додатак, право на помоћ и његу другог лица, помоћ за оспособљавање (рефундација трошкова превоза и накнада исхране), дневни боравак за дјецу са посебним потребама, право на смјештај у установе социјалне заштите - уколико је у питању тешко онеспособљење, и уколико родитељи не могу адекватно да се брину о дјетету, право на смјештај у другу породицу, уколико дјеца имају теже сметње у свакодневном функционисању, родитељи остварују право на рад са скраћеним радним временом, родитељима се може одобрити једнократна новчана помоћ - за задовољење посебних потреба дјеце, и друга проширена права.

Дјеца - која су прије 15. године оцијењена као неспособна за самосталан живот, имају право на: продужено здравствено осигурање - Фонд здравственог осигурања, породичну пензију иза смрти родитеља - Фонд ПИО; могућност остваривања права на одлазак на љетовање - Фонд дјечије заштите РС; продужење родитељског права - Основни суд.

Проширена права и услуге: проширено право на персоналну асистенцију, накнада за смјештај у сопствену породицу (за дјецу са тежом и тешком менталном ретардацијом), право на накнаду трошкова превоза пратиоца дјетета са посебним потребама, право на здравствено осигурање.

Разврставање дјеце са посебним потребама - избјегава се прије 3. године живота, с обзиром да је дијете још мало - да би се утврдиле одређене физичке или психичке сметње, међутим, ако је клинички успостављена дијагноза која упућује на тежа оштећења, разврставање се врши и са годину дана, како би родитељи остварили одређена права - као што је право на дјечији додатак, скраћено радно вријеме, и др. Најчешће се разврставање врши на узрасту од 5 и 7 година, односно пред полазак у школу, и након 1. разреда.

Табела бр. 2. Ментално заостала дјеца по категоријама

ИНТЕЛЕКТУАЛНО ФУНКЦИОНИСАЊЕ	БРОЈ	ПРОЦЕНАТ
Лако оштећење ИФ	92	20.50
Умјерено ИФ	69	15.40
Теже ИФ	18	4.00
Тешко (дубоко) ИФ	28	6.20
ИФ снижено – без процјене	59	13.10
Уредно ИФ	183	40.80
УКУПНО	449	100

Социјална укљученост дјеце са посебним потребама - остварује се кроз различите видове: укључивањем дјеце у вртиће, предшколске установе, редовне и специјалне школе, дневне боравке. Од укупног броја дјеце, 13 је узраста до 3 године, у вртиће (вртић за дјецу са посебним потребама "Марија Мажар") је укључено 6 дјеце, а у предшколске установе - 28. У редован школски систем, по прилагођеном наставном програму (инклузија), укључено је 237 дјеце, а 89 је у специјалним школама, а социјално искључених је 45 (табела бр. 3).

Табела бр 3. Школовање и социјализација дјеце са посебним потребама

ШКОЛОВАЊЕ И СОЦИЈАЛИЗАЦИЈА	БРОЈ	ПРОЦЕНАТ
Предшколски	78	17.40
Инклузија	237	52.80
Специјална школа	89	19.80
Социјално искључени	45	10.00
УКУПНО	449	100%

У процес инклузивног образовања, укључено је 237 дјеце. Највећи број дјеце је са тјелесним оштећењем и лаком менталном заосталошћу.

Табела бр. 4. Корисници туђе његе и помоћи

ТУЂА ЊЕГА	БРОЈ	ПРОЦЕНАТ
Корисник потпуна зависност - I категорија	109	24.30
Корисник дјелимична зависност - II категорија	96	21.40
Не постоји потреба	213	47.40
Дјете до 3 године старости	13	2.90
Обсервација у току	18	4.00
УКУПНО	449	100

Додатак за помоћ и његу другог лица - је новчана накнада лицима са тешким тјелесним или чулним сметњама, лицима ментално ометеним у развоју - степена теже и тешке ометености, лицима вишеструко ометеним у развоју - са умјереном, тежом и тешком менталном ометеношћу, лицима обољелим од аутизма, и хронично душевно обољелим лицима која су лишена пословне способности - која не могу без туђе његе и помоћи да се крећу и задовољавају основне животне потребе. У односу на функционално стање, постоје двије групе: потпуна зависност, и дјелимична зависност. Висина додатка за помоћ и његу другог лица - обрачунава се у проценту од просјечне нето плате, остварене у Републици - у претходној години, и износи: 20% од основице за потпуно зависна лица, и 10% за дјелимично зависна лица.

У установу социјане заштите, смјештено је 7-оро дјеце са тешким комбинованим сметњама.

Табела бр. 5. Установе у које су смјештена дјеца са сметњама у развоју

Назив установе	бр. Дјеце
ЈУ Завод за заштиту женске дјеце и омладине Вишеград	3
ЈУ Дом за лица са инвалидитетом Приједор	1
Дому за децу ометену у развоју "Колевка" у Суботици	2
Завод за збрињавање ментално инвалидних лица Дрин - Фојница.	1
УКУПНО	7

Како би се стимулисали услови за останак дјетета у властитој породици и превенирао институционални смјештај, донесена је градска одлука о регулисању накнаде за смјештај у породици, у износу: 50 % од цијене смјештаја у установу социјалне заштите. Са 31.12.2013. године, наведену накнаду има 28 дјеце - са тешким вишеструким сметњама, а накнада тренутно износи 312,50 КМ.

Новим Законом о социјаној заштити, дефинисано је: да се дјеца са сметњама могу збрињавати у хранитељске породице, такође је дефинисана обавеза оспособљавања хранитеља. Ова обука још увијек није у пракси заживјела, а евидентно је стално интересовање за специјализовано хранитељство. У Бањалуци је тај проблем нарочито изражен јер је велики број дјеце из других општина (која похађају специјалне школе) збринута у хранитељским породицама. Проблем треба посматрати са аспекта надлежности и извора финансирања. Тренутно је у Бањалуци збринута 12 дјеце - у хранитељске породице, а од тога је деветоро - истовремено без родитељског старања.

Када је у питању социјално-економски статус корисника, може се констатовати: да је највећи број лица са просјечним СЕС – 219 (48.80). Са ниским СЕС су 186 лица (41.40%), са високим - 44 (9.80), а са угрожавајућим - 33 (7.40%) (табела бр. 6.)

Табела бр. 6. Социјално-економски статус корисника

Социјално-економски статус		ПРОЦЕНАТ
Низак	186	41.40
Просјечан	219	48.80
Висок	44	9.80
УКУПНО	449	100%

Што се тиче подршке у изједначавању могућности дјеце и омладине са сметњама у развоју, ове године предато је 135 захтјева. Помоћ се углавном састоји у накнади трошкова превоза и трошкова смјештаја (3 дјеце на смјештају). За основне школе, трошкове превоза за дијете и по потреби за пратњу - сноси Центар за социјални рад, а за средње школе и факултет - Министарство здравља и социјалне заштите.

Регистровано је укупно 667 одраслих лица од којих су - са тешком и тежом менталном ретардацијом, 72 лица.

Највећи број корисника, уопште, је у доби од 21 до 45 година, и обично се не ради само о проблему менталне ретардације већ га прате и друге сметње, па се најчешће ради о комбинованим сметњама.

Табела бр. 7. Корисници са менталном ретардацијом који користе права у области социјалне заштите у односу на пол

Право	м	ж	укупно
Новчана помоћ	44	26	70
Новчана помоћ и туђа њега	23	14	37
Туђа њега	224	212	436
Смјештај у установу	21	31	52
Дневни боравак	17	18	35
Нису корисници – осим, повремено, једнократне	24	13	37
УКУПНО	353	304	667

Посебно су угрожена лица која примају новчану помоћ - укупно 67, а у тој категорији су посебно угрожена 23 лица - која примају и туђу његу.

За одрасла лица са менталном ретардацијом, постоје три дневна боравка - у склопу којег је радионица за радну окупацију - у Удружењу за помоћ ментално недовољно развијеним лицима Бањалука, а једно лице користи помоћ у кући.

Оно што је уочено последњих година - јесте пораст корисника услуга додатка за помоћ и његу другог лица тако, нпр. у овом одјељењу је - 2008. године, било 1600 корисника, док - 2014. Године, тај број се повећао на 2335 корисника. У складу са новим Законом о социјалној заштити РС и Правилником о утврђивању способности лица у поступку остваривања права из социјалне заштите и утврђивању функционалног стања корисника, извршена је ревизија корисника - који су сврстани у двије категорије зависности од помоћи другог лица (I група и II група). У току ревизије, значајном броју корисника је престало право на додатак за помоћ и његу другог лица (глухонијема лица, лица која иду на хемодијализу - без додатних здравствених тегоба, и други).

Табела бр. 8.Преглед корисника на пословима за лица са физичким инвалидитетом

Категорија	Број корисника	Процент унутар категорије
18-21	7	0.3
22-26	18	0.8
27-45	187	8.00
46-54	284	12.00
55 и више година	1839	78.90
Укупно:	2335	100

У категорији средњих година - од 27 до 55 година, 471 корисник највише користи додатна права - као што је једнократна новчана помоћ, новчана помоћ (60), персонална асистенција (87) и подршка при запошљавању.

Најзаступљенија категорија - су корисници преко 55 и више година, што указује да се ради о лицима која нису више у могућности да се укључе у процес професионалне рехабилитације, и програми који се њима намјењују – треба да буду адекватни потребама старијих лица. Ова категорија највише користи додатно права на једнократну новчану помоћ, помоћ у кући, јавну кухињу, здравствену заштиту, превентивни програм Дневних центара за старе, и збрињавање у установе социјалне заштите.

Табела бр. 9. Преглед корисника по правима и полу

Категорија	Жене	% унутар кат	Мушкарци	% унутар кат	Број корисника	% унутар кат
Додатак за помоћ и његу другог лица	1417	60.00	995	40.00	2412	100
Новчана помоћ	38	1.57	43	1.78	81	3.35
Перс. асистенција	48	2.00	39	1.60	87	3.60
Помоћ у кући	41	1.70	12	0.5	53	2.20
Превентивни програм Дневни центри за старе	45	1.90	15	0.60	60	2.50

Од укупног броја корисника на пословима за лица са проблемима у менталном здрављу, 461 прима туђу његу и помоћ, а новчану помоћ 126 лица. Највећи број корисника има од 27 до 59 година старости, те је највише жена у граду старосне доби од 46 до 59 година, док, када посматрамо мушкарце највише их има од 46 до 59 година и они претежно живе у приградском и сеоском подручју.

Посебан потенцијал за подршку лицима са проблемима у менталном здрављу - је Удружење «Заједно» у оквиру којег 40 корисника добија подршку кроз Дневни центар. Подаци показују: да је овај Дневни центар на локацији гдје је близу највећем броју корисника, а да постоји потреба за додатним Дневним центром - у подручју Лазарева.

Корисници имају потребу за продуженим лијечењем, али нема услова за то - због недостатка здравствених установа, недостатка услуге у локалној заједници. Посљедице су: рецидиви, и тешко функционисање корисника, породице, и погоршавање - са могућим негативним посљедицама за породицу и окружење.

Здравствена заштита

У Бањалуци су концентрисане установе здравствене заштите - на свим нивоима, и један дио је прилагођен корисницима колица - тако да се захвати у овој области углавном односе на унапређење. Још увијек не постоје посебно обучени стоматолози, већ - стоматолози Службе за стоматолошку здравствену заштиту ЈЗУ „Дом здравља“ у Бањој Луци, између осталог, пружају и стоматолошке услуге ментално недовољно развијеним лицима, и лицима са инвалидитетом. Уколико се стоматолошке услуге не могу пружити на примарном нивоу здравствене заштите, пацијенти се упућују на секундарни ниво здравствене заштите, тј. пружају се у Заводу за стоматологију Републике Српске (зграда Поликлинике у Бањалуци), или Клиници за максиларно-лицнохирургију и Клиници за анестезију и интензивно лијечење Клиничког центра у Бањалуци. Уназад четири године, устаљена је пракса – да, једном седмично, тимови Завода - на овакав начин, учествују у збрињавању пацијената, и пружају стоматолошке услуге у Клиници за максиларно-лицнохирургију. Још увијек није обезбјеђена израда протетике за њихове потребе.

Од 2012. године, у Служби за специјалистичке консултације, набављена је гинеколошка столица - са хидрауликом, у сврху обављања гинеколошких прегледа жена са инвалидитетом. У Граду Бањалуци, од 2008. године, континуирано се радило на изградњи, санацији, адаптацији и опремању објеката у којима се обављају услуге примарне здравствене заштите (адаптиран и опремљен објекат Војно-медицинског центра; саниран и адаптиран сутерен и приземље објекта Поликлинике; санирано је петнаест (15) објеката амбуланти породичне медицине; изграђено је осам (8) нових објеката породичне медицине). Сви поменути објекти имају приступ, тоалет и санитариије - прилагођене лицима са умањеним тјелесним способностима, и лицима у инвалидским колицима.

Омогућавање адекватних помагала остварује се путем Фонда здравствене заштите, и корисници се жале - да су измејене које су извршене посљедњих година утицале на погоршање квалитета и количине помагала - доступних путем Фонда. У буџету Града Бања Лука планирају се, поред осталог, и средства за суфинансирање лијечења социјално угрожених грађана, а иста одобрава Комисија за додјелу једнократне новчане помоћи - за суфинансирање лијечења социјално угрожених грађана, именована рјешењем Градоначелника.

Запошљавање

Намјенско запошљавање инвалида је организовано у „Центру за професионалну рехабилитацију и запошљавање инвалида“ а.д. Подршка запошљавању се реализује и кроз програме ЛУ „Центар за социјални рад“, Фонда за радно оспособљавање и запошљавање инвалида РС, и других пројеката који се реализују уз помоћ донатора - који нису на нашем локалитету. Путем Фонда је, од 2007-2014. године, у Бањалуци запослено 117 лица - од којих је 90 мушког, и 27 женског пола. Уз то је - у јавним установама запослен одређени број лица, без подршке Фонда, од којих је двоје корисника колица у ЈУ „Центар за социјални рад“, једна особа у Заводу за професионалну рехабилитацију и физикалну медицину „др Мирослав Зотовић“, једна особа у Министарству просвјете и културе, и једно слијепо лице у Центру за студенте са инвалидитетом - на Универзитету.

На Заводу за запошљавање пријављено је - у мају 2014. године, 761 лице са инвалидитетом, од којих је 59 жена. Завод за запошљавање РС, Филијала Бањалука, има два програма за запошљавање РВИ који је подржан са 4.000,00 КМ, док се - у Фонду за запошљавање инвалида, подршка запошљавању финансира са 1.500,00 до 2.500,00КМ.

Квалификациона структура	УКУПНО	Жене
0 Без школе	1	
1 Неквалификовани радници	220	5
2 ПК-НСС радници	51	15
3 Квалификовани радници	312	25
4 Техничари ССС	135	13
5 ВКВ специјалисти	26	
6-1 Виша стручна спрема	14	
7-2 ВСС 240 ЕЦТС,4г,5г,6г	2	1
УКУПНО	761	59

Према статусу инвалидности	УКУПНО	Жене
Ратни војни инвалиди	633	4
Војно мирнодоп. инв.	7	
Инвалиди рада	12	3
Категоризована омладина	70	37
Цивилна жртва рата	5	2
Остали инвалиди	34	13
УКУПНО	761	59

Старосна структура	УКУПНО	Жене
Од 18 - 20 година	3	3
Од 20 - 24 година	5	1
Од 24 - 27 година	4	2
Од 27 - 30 година	7	3
Од 30 - 35 година	11	5
Од 35 - 40 година	44	10
Од 40 - 45 година	140	14
Од 45 - 50 година	149	8
Од 50 - 55 година	185	7
Од 55 - 60 година	137	6
Од 60 - 65 година	76	
УКУПНО	761	59

Према врсти оштећења	УКУПНО	Жене
Слух	22	5
Вид	14	5
Остала физ. оштећења	638	16
Оштећ. гов. и гласа	14	11
Ментално оштећење	21	10
Комбиновано оштећ.	20	5
Мент. и физ. оштеће.	3	1
Остало	29	6
УКУПНО	761	59

Спорт, култура и туризам

Многи аутори наглашавају - да дјечаци и дјевојчице са инвалидитетом не уживају исте могућности за бављење спортом - као њихови вршњаци без инвалидитета, нарочито на часовима физичког васпитања у школи, са њиховим школским друговима. Посљедица тога је неусвајање навике за бављење спортом у раним годинама. Особе млађе животне доби су мање спремне да открију свој „инвалидитет”, као и они који раде да не би остали без посла. Искључивањем и пасивизацијом њихов инвалидитет постаје њихов индентитет, и они се поистовјећују са увријеженим схватањем и предрасудама - које се тичу те популације. „**Самоћа је ствар избора**”. Корисност учествовања у спорту и рекреацији - за особе са инвалидитетом (ОСИ) је у смислу повећане интеграције унутар заједнице, побољшања квалитета живота, већег осјећаја задовољства и благостања, развоја и бољих друштвених вјештина. Међутим, прилике за такво учествовање нису увијек погодне. Права интеграција зависи од многих фактора. То укључује социо-економски статус, степен адаптације (адаптивна физичка активност-постоје само препреке у систему да би се ОСИ могле максимално укључити, тј. **спорт доступан свима**), доступност транспорта (јавна возила за ОСИ) и других сервиса и помагала која олакшавају учествовање (омогућен приступ објектима за ОСИ), тј. изједначавање ОСИ до равноправног грађанина.

У складу са чланом 17, став 8, Закона о спорту Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ бр. 4/02, 66/03, 73/08 и 102/08), дефинисано је да програми који се финансирају из буџета града или општине - у складу са законом, односе се, између осталог, и на обезбјеђење услова за спортске активности инвалидних лица.

Такође, у складу са чланом 38, дефинисано је да се активности спортских организација и савеза инвалидних лица финансирају дијелом из буџета Републике Српске, која су намјењена за развој спорта, односно буџета града или општине, као и из средства Фонда пензијског и инвалидског осигурања, Фонда здравственог осигурања и других извора - у складу са законом.

У складу са напријед неведеним законским прописима, годишњом планском документацијом Одјелења за друштвене дјелатности - коју усваја Скупштина града Бања Лука, тј. Програмом финансирања спорта и физичке културе Града Бања Лука и Годишњим календаром спортских манифестација Града Бања Лука, планирају се средства за суфинансирање програмских активности спортских инвалидских организација. Ове активности се првенствено односе на суфинансирање трошкова тренажних и такмичарских активности, као и организацију спортских манифестација.

Ради остварења општег интереса Града у области спорта, у буџету Града планирају се финансијска средства за учешће у финансирању спортских активности инвалидних лица. Улагањем финансијских средстава у овом подручју спорта, обезбјеђује се напредак у развоју и очувању физичких способности код инвалидних лица, и доприноси здравственој заштити у подручју спорта и физичке културе.

ПЛАН СУФИНАНСИРАЊА СПОРТСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА, САВЕЗА И УДРУЖЕЊА ИНВАЛИДНИХ ЛИЦА ГРАДА ЗА 2014. ГОД.

Ред бр.	НАЗИВ СПОРТСКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ	Реализовано у 2013. год.	Планирано за 2014. год.
1.	АТЛЕТСКИ КЛУБ ИНВАЛИДНИХ ЛИЦА „БАЊА ЛУКА“	500,00	2.000,00
2.	АТЛЕТСКИ КЛУБ ИНВАЛИДНИХ ЛИЦА „ВРБАС“	-	2.000,00
3.	ДРУШТВО ЗА СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈУ СЛИЈЕПИХ „ВИД“	950,00	2.000,00
4.	КЛУБ СПЕЦИЈАЛНИХ СПОРТОВА „БАЊА ЛУКА“	2.250,00	3.000,00

5.	КОШАРКАШКИ КЛУБ ИНВАЛИДА „ВРБАС“	8.720,00	20.000,00
6.	ОДБОЈКАШКИ КЛУБ ИНВАЛИДА „БАЊА ЛУКА“	7.000,00	15.000,00
7.	САВЕЗ ЗА СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈУ ИНВАЛИДА	1.000,00	1.000,00
8.	САВЕЗ СЈЕДЕЋЕ ОДБОЈКЕ ИНВАЛИДА ГРАДА БАЊЕ ЛУКЕ	9.000,00	9.000,00
9.	СПОРТСКИ РИБОЛОВНИ КЛУБ ИНВАЛИДА „СРКИ“	-	1.000,00*
10.	СТРЕЉАЧКИ КЛУБ ИНВАЛИДА „БАЊА ЛУКА“	1.700,00	1.000,00
11.	СТРЕЉАЧКИ КЛУБ ИНВАЛИДА „БОРАЦ“	2.000,00	2.000,00
12.	ШАХОВСКИ КЛУБ ИНВАЛИДА „БАЛКАН 1926“		1.000,00*
13.	МАНИФЕСТАЦИЈЕ ПОВОДОМ „ТРЕЋЕГ ДЕЦЕМБРА ДАНА ИНВАЛИДА“	1.500,00	1.000,00
УКУПНО			60.000,00

Годишњим календаром спортских манифестација Града Бања Лука за 2014. годину, планирана су средства за суфинансирање спортских манифестација - које организују спортске организације лица са инвалидитетом, према сљедећем:

- меморијални кошаркашки турнир „Горан Крсмановић“ - у организацији ККИ „Врбас“, у износу од 5.000,00 КМ,

- Међународни турнир у сједећој одбојци „Бања Лука Опен 2014“ - у организацији ОКИ „Бања Лука“, у износу од 3.000,00 КМ,

- „Викенд спорта за слијепа и слабовида лица“ у организацији Друштва за спорт и рекреацију слијепих „Вид“, у износу од 1.000,00 КМ.

Такође, Града Бања Лука као јединица локалне самоуправе, обезбјеђује кориштење - без накнаде, спортских дворана и објеката које су у власништву Града, за реализацију дијела програмских активности спортских инвалидских организација, а које се односе на тренажни и такмичарски процес, као и на организацију спортских манифестација.

С обзиром да је центар града већим дјелом прилагођен за кориснике колица, објекти културе су доступни особама са инвалидитетом. Особе са инвалидитетом, и њихове организације, често су и саме носиоци организација изложби, филмског фестивала, ликовних колонија, промоција књига и других културних догађања.

ЈУ „Специјална библиотека за слијепа и слабовидна лица“ - је јавна установа основана од стране Владе Републике Српске, дана 13.07.2006. године. Организацијски, библиотека је самостална. Радно вријеме библиотеке је: 31 до 40 сати седмично. Укупан број запослених је 7, од чега - 3 административна радника и 4 стручна. Специјална библиотека за слијепа и слабовида лица нема подручне библиотеке или огранке. Број чланова у 2012. години је био 523, у 2013. години - 530, а од јануара 2014. године до краја маја 2014. године, броји 540 чланова. Библиотека организује сљедеће библиотечарске активности и догађања: Литерарни конкурс, књижевне вечери, научни округли столови, музичко-сценске вечери, позоришне представе - прилагођене слијепим, тактилне изложбе, посјете сличним библиотекама, промоција мобилности особа са инвалидитетом, издаваштво, изложбе слика, курсеви језика, „Дани европске баштине“. У истој згради су смјештене канцеларије Савеза организација особа са инвалидитетом по врсти инвалидности.

У туристичком погледу, ради се на прилагођавању излетишта, плажа, а особе са инвалидитетом су укључене и у производњу и продају сувенира. Постоји неколико хотела који имају услове за пријем гостију са инавалидитетом. Значајан број угоститељских

објекта све више прилагођава своју понуду лицима са инвалидитетом. На сајту Града Бањалука је постављена мапа приступачних мјеста која омогућава боље упознавање са могућностима приликом туристичких посјета, али и кретања наших грађана. Извјесни смјештајни капацитети су прилагођени архитектонски, и са приступачним цјенама у Специјалној библиотеци за слијепа лица и у Центру за професионалну рехабилитацију и запошљавање инвалида.

Редовна дешавања у области кутуре су - сликарске изложбе у галерији Удружења УДАС, као и филмски фестивал посвећен тематици инвалидности - у организацији ХО „Партнер“. Оба догађаја се подржавају средствима Града. Повремено се организују специфични догађаји - као што су изложбе у Музеју РС, Народном позоришту Републике Српске, и др.

Образовање и васпитање

Образовање и васпитање ученика на подручју града Бање Луке врши се у 29 основних и 17 средњих школа. У ове бројке су убројана и два Центра - који образују дјецу у основном и средњем образовању, те Музичка школа која такође има оба нивоа образовања.

Специјалне школе су:

- **Центар „Заштити ме“** гдје се образују дјеца умјерене и теже менталне ретардације, те дјеца која имају вишеструке сметње. У школској 2013/14.години у основној школи је број ученика 108 (дјечака-74, дјевојчица-34). У средњој школи је број ученика 57 (дјечака-39 и дјевојчица-18);

- **Центар за образовање и васпитање и рехабилитацију слушања и говора** – који, у школској 2013/14, има - у основној школи-27 ученика, а у средњој - 12 ученика.

У 17 бањалучких средњих школа, у школској 2013/14, уписано је 10.928 ученика. У укупном броју ученика, укључено је око 169 ученика разне врсте ометености. У двије специјалне школе-у два Центра, школује се 69 средњошколаца.

У 29 основних школа на подручју Града, школује се око 16.000 ученика. Од укупног броја, 511 ученика је укључено у редовне школе за ученике са разним сметњама у развоју. У двије специјалне школе уписан је 61 ученик. Важно је истаћи - да велики број ученика у редовним школама нема рјешење о разврставању, као и то - да су 92 ученика са интелектуалним тешкоћама у развоју. Приликом прикупљања података, уочен је већи број дјеце - ометене у развоју у сеоским и приградским школама, у односу на градске школе. Сеоске средине се сматрају као средине са здравијим начином живота, а ови показатељи говоре супротно; у ранијем периоду, број дјеце са сметњама у сеоским срединама је увијек био мањи.

Република Српска - од 2009. године, има Закон о образовању одраслих (андрагошко образовање) - којим се уређује област образовања одраслих. Усвајањем Закона, и формирањем Завода за образовање одраслих РС, направљен је снажан искорак унутар образовне политике, што ће неминовно довести до увођења реда у области образовања одраслих, али и до повећања образовне понуде, те стварање нових профила занимања, прилагођених тржишту рада. У Бањој Луци, регистровано је 15 субјеката који се баве образовањем одраслих.

Овдје је корисно споменути - да постоје и три верификована програма који имају за циљ - оспособљавање за његу старијих особа, као и за рад и бригу о особама с инвалидитетом. То су: *Програм оспособљавања за његоватеља старих и немоћних лица* („Службени гласник РС“, број 88/11), *Програма за оспособљавање за занимање персоналног асистента за лица са моторичким и сензорним оштећењем*, и *Програма оспособљавања за пружатеља подршке лицима са интелектуалним тешкоћама* („Службени гласник РС“, број 97/13). Сва три програма су јавно важећа, и садржавају 500 наставних сати (комбинација теорије, вјежби и практичне наставе). Након успјешно завршене обуке, полазници добијају увјерење с могућношћу уписа новостеченог занимања у радну књижицу.

Превоз

Постоји потреба за адекватним превозом лица са инвалидитетом у граду Бањој Луци - да обављају све уобичајене личне и друштвене активности, између осталог: одлазак код доктора или зубара, на посао, у школу, у куповину, на састанке, семинаре или конференције и друге сличне активности. Јавила се потреба - да се вакум, који се јавља код превоза инвалида града Бање Луке, попуни на сигурнији и трајнији начин, а у сврху олакшања живота инвалида и то прије свега тешким тјелесним инвалидима који користе електромоторна и собна колица, како би се што лакше укључили у заједницу, остварили своје потребе и реализовали све активности.

Скупштини града, на 19. сједници - одржаној 03.04.2014. године, усвојила је Информацију о јавном превозу лица на подручју града Бањалуке са подацима о јавном превозу инвалидних лица. У Информацији о превозу инвалидних лица, наведено је: да бесплатан јавни превоз на свим линијама јавног градског и приградског превоза на подручју града Бањалуке, имају слијепа лица са пратиоцем, а попуст - у висини мјесечне карте пензионера (13,00 КМ), имају инвалиди I и II категорије.

Изузев ових попушта у јавном превозу, јавни превоз инвалидних лица није посебно организован на подручју града, односно није био ни могућ, јер нису постојали прописи којима се ова материја регулише. Тек је Законом о измјенама и допунама Закона о превозу у друмском саобраћају РС («Службени гласник РС», број 12/13 од 15.02.2013.године), а који је ступио на снагу 23.02.2013.године, дата могућност односно прописано је да се такси превоз може вршити путничким моторним возилом, намјенски произведеним за превоз лица са посебним потребама (лица са инвалидитетом). Овим је створена могућност - да сваки такси-превозник, који то жели, тј. који набави возило које испуњава услове за превоз инвалидних лица, може добити одобрење за рад таквим возилом, наравно ако испуњава све остале услове, прописане законским и подзаконским актима.

Уважавајући у потпуности проблеме с којима се сусрећу лица са инвалидитетом, у протеклом периоду је одржано неколико састанака са представницима ове категорије становништва, прикупљени су подаци и урађена одређена истраживања, те је у току анализа могућности формирања службе за превоз инвалида, чије би финансирање било - једним дијелом, подржано (субвенционисано) од стране Града, а све у циљу омогућавања укључења инвалидних лица у заједницу, и њиховог потпуног учествовања у свим аспектима живота.

Такође, у наредном периоду је планирано опремање семафорских уређаја додатном звучном опремом - за помоћ слијепим и слабовидим лицима, а чији интезитет звука ће бити прилагођен интезитету саобраћаја. Инсталирање наведене опреме ће зависити од средстава расположивих у буџету.

Град је потписао уговоре са превозницима - који су имали обавезу да набаве превозна средства - прилагођена лицима са инвалидитетом. С обзиром да они увозе такве аутобусе из иностранства, формално су задовољили услове, али у пракси - нити се правилно паркирају (да би се могло ући у возила), нити користе звучна обавјештења о станицама. Свијест ових фирми, и њиховог особља, је на веома ниском нивоу - што ствара проблем неиспуњавања законских и уговорних обавеза. Слична ситуација је са такси - превозом, јер је „Патрол-такси“ набавио посебан комби за превоз инвалида, којим се нису возили остали грађани - па се показао економски нерентабилним. Да би ова врста превоза била рентабилна, потребно је да се набављају одговарајућа возила - којима се могу возити сви грађани и лица у колицима (рено канго, фолсваген, кеди и слично). Град је обезбједио специјални превоз - путем Удружења дистрофичара, који користе запослени, дјеца и омладина - за одлазак у школу, љекару, одлазак у дневне центре, и слично. Међутим капацитети нису довољни, и уколико би се они повећавали опет ће се поставити питање рентабилности. Овај модел превоза је битан у зимском периоду - када је, због хладноће и сњежних падавина, кретање у колицима потпуно онемогућено. Специјални превоз са два возила је, за сада, задовољавајући - уколико би се јавни превоз прилагодио на предложени начин.

Становање

У току је израда Стратегије непрофитног-социјалног становања Града Бања Луке - за период 2014–2018. године. Циљ израде овог документа је - свеобухватна анализа постојећих ресурса и потреба, како би се израдили специфични модели развоја, и добиле смјернице за развој непрофитног-социјалног становања. Регулативе различитих земаља различито дефинишу појам социјалног непрофитног становања. Оно што је већини заједничко јесте - да је социјално становање организовано обезбјеђивање становања - одређеног стандарда, породичним домаћинствима која, из различитих, а прије свега економских и социјалних разлога, нису у могућности да себи прибаве стамбени простор на тржишту. У Европи је прихваћен енглески термин „social housing“ који најшире означава бригу и државну подршку становању.

Социјално непрофитно становање је данас неодвојиво повезано са укупном социјалном политиком, посебно политиком социјалне инклузије и кохезије, али и са политиком регионалног и локалног развоја, развојним плановима и политикама локалних заједница. Такође, социјално непрофитно становање представља неодвојиви дио стамбених политика, везује се са циљевима и политикама запошљавања и са одрживим развојем у цјелини.

Међународна сарадња

Међународна сарадња се одвија кроз учешћа на конференцијама, спортским и културним скуповима. У току је имплементација неколико међународних пројеката:

1. Градска организација слијепих је 2013-2014 године, успјела - уз подршку Градске развојне агенције, обезбједити пројекат прекограничне сарадње са Хрватском, а који је финансиран од стране Европске уније;
2. ХО „Партнер“ већ неколико година имплементира пројекат Људска права и самосталан живот у Босни и Херцеговини, финансиран од стране Финске владе;
3. Хелсиншки парламент грађана Бања Лука имплементира пројекат „ИН – Имплементација УН Конвенције о правима особа са инвалидитетом у Босни и Херцеговини“, у партнерству са организацијом УДАС и МеНеРаЛи;
4. Caritas ВК ВиН i Caritas Austria су - од децембра 2010. године, уз финансијску подршку АДА (Аустријске развојне агенције) и Владе Горње Аустрије кренули у имплементацију пројекта о образовању одраслих за социјална занимања у БиХ. У склопу пројекта, основана је - у Бањој Луци, Установа за образовање одраслих *Социјално – едукативни центар* Бања Лука (СЕЦ), која има задатак - да створи социјална занимања, и помогне развоју образовања одраслих. Мада пројекат успоставе Школе за социјална занимања дјелује на цијелој територији БиХ, највећи дио активности одвија се у њеном сједишту - у Бањој Луци, те се тиме и највећи дио донаторских средстава троши управо на нивоу бањалучке локалне заједнице.

ВИЗИЈА

ИЗГРАЂЕНЕ ЈЕДНАКЕ МОГУЋНОСТИ У ЗАЈЕДНИЦИ

МИСИЈА

Примјеном стандарда, усвојених на међународном нивоу и на нивоу РС и БиХ, садржаних у УН Конвенцији о правима лица са инвалидитетом и у другим донесеним правним актима, уз заједничке напоре институција система, корисничких удружења, лица са инвалидитетом, њихових породица и заједнице, треба обезбједити квалитетнији живот лица са инвалидитетом, укључујући и кориштење њихових расположивих капацитета за интеграцију и стицање добити.

Приоритетне групе:

1. Дјеца и омладина са инвалидитетом

- 1.1. старосна доб до 18 година,
- 1.2. дјеца зависна од туђе његе,
- 1.3. дјеца са менталном заосталошћу, и
- 1.4. омладина до 30 година са посебном пажњом на младе са лаком и умјереном менталном ретардацијом;

2. Одрасли

- 2.1. Лица са комбинованим сметњама,
- 2.2. Лица са проблемима у менталном здрављу,
- 2.3. Лица са менталном ретардацијом,
- 2.4. Лица са физичким и чулним инвалидитетом,
 - Лица са инвалидитетом без здравствене заштите,
 - Лица са инвалидитеом која нису обухваћена уопште подршком (лица са инвалидитетом - која не примају туђу његу и помоћ, глухи и наглухи, хронично обољели, и слично).

ПАРТНЕРИ

Организације особа са инвалидитетом, Градска управа, Скупштина града Бањалука, ЈУ „Центар за социјални рад“ Бањалука, ЈУ „Специјална библиотека за слијепа и слабовидна лица“, школе и обрзовни центри, Градска развојна агенција, медији, образовне институције, привреда и услужне дјелатности, превозници, остале организације цивилног друштва, Завод за изградњу, фондови и фондације, утицајни појединци, Пошта, Телеком, ЈЗУ „Дом здравља“, рехабилитациони и хабилитациони центри, ЦБР-центри, Завод за запошљавање, Фонд за професиолну рехабилитацију и запошљавање инвалида, и Фонд здравства - Филијала Бањалука.

ЦИЉЕВИ ПЛАНА

1. Подизање свјести о потребама и правима ОСИ:
 - Јавности,
 - ОСИ и породице,
 - Укључити у сва креирања политика и планирања на локалном нивоу;
2. Пружити адекватну помоћ кроз сервисе (здравствени, правни, социјални, превоз, савјетовалишта) - свим ОСИ у остваривању њихових права и самосталног живота;
3. Омогућити приступачност - архитектонску и комуникацијску, свим установама и јавним услугама - у складу са потребама ОСИ, (универзални дизајн);
4. Рехабилитовати интергисати и обезбиједити услове за укључивање у све сфере друштва, (култура, спорт, религија, рекреација);
5. Укључити се у постојећу међународну сарадњу - ради размјене искустава и примјене у нашем граду;
6. Развијање плана координације рада организација ОСИ, и праћење и процјена програма.;
7. Обезбиједити инклузију за све типове инвалидитета у образовање;
8. Запошљавати ОСИ примјеном Закона о радном оспособљавању запошљавању инвалида, и запошљавање уз подршку;
9. Развити програме обуке - за особље медицинских, социјалних, локалних, образовних, сензибилизација и развој превентивних програма.

ЦИЉ	АКТИВНОСТ	ПАРТНЕРИ	НОСИОЦ
<p>1. Подизање свјести о потребама и правима ЛСИ : Јавности, ЛСИ и породице, Укључити у сва креирања политика и планирања на локалном нивоу,</p>	<ul style="list-style-type: none"> - у сарадњи са институцијама и корисничким удружењима, донијети и реализовати антистигма програме - на локалном нивоу и шире; - дистрибуција материјала на брајевом писму - за званичне састанке; - организовање емисије на радију; - подршка - за гестовног тумача за „Бањалучку панораму“ - брошуре, леци и плакати; - семинари за ЛСИ и њихове породице; - медијско експонирање ЛСИ путем РТВ емисија; - посебно у дјечијем програму укључити питања инвалидитета; - израда заједничке веб старнице за ЛСИ у Бањалуци, - едукација новинара, едукација ЛСИ за представљање у медијима; - организација културних дешавања у Специјалној библиотеци која ће окупљати и лица без инвалидитета, а представљена путем медија; - подршка издавању информативних гласила. 	<p>Библиотека за слијепа лица, Фондови, Градске управа – Скупштина Града, Институције којима је оснивач Град, Медији</p>	<p>Организације ЛСИ, медији, Град Бањалука – Градска управа</p>
<p>2. Пружити адекватну помоћ кроз сервисе (здравствени, правни, социјални, превоз, савјетовалишта) свим ЛСИ у остваривању њихових права и самосталног живота.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Оснивање заједничког субјекта, који би пружао услуге социјалне заштите - на нивоу Града, - израда праилника о обезбјеђењу приступачног јавног превоза за ЛСИ у Граду Бањалуци, који би обухвао јавни и специјални превоз, као и бенефиције у превозу, - едукација особља у јавном превозу за пријем путника са инвалидитетом, - ослобађање од административних такси за лица са менталном ретардацијом, - развој нових савјетовалишта: развојно, правно и др, - подршка у становању и социјално становање, - обука за самосталан живот (сервис за гестовне тумаче, обука за брајеве писмо, обука за персоналну асистенцију), - обука за специјализовано хранитељство, - омогућити комплетне стоматолошке услуге за лица са менталном ретардацијом (поправка зуба, протетика и др.), - омогућити право првенства код љекара за све особе са инвалидитетом без обзира на начин стицања инвалидитета - стављање у приоритет - финансирање социјалних услуга, - наставити развијање услуга које је ЦСР започео: дневне центре, персоналну асистенцију, помоћ у кући, - подршка лицима која нису обухваћена давањима (лака и умјерена ментална, глухи, хронично болесни) - развити програм помоћи у кући - за руралне средине (искуства ХО Партнер), 	<p>Дом здравља, Градска управа, Одјељење за стамбено комуналне дјелатности, Одјељење за друштвене дјелатности, ЦСР, Специјална библиотека за слијепе, Организације ЛСИ</p>	<p>Одјељење за стамбено-комуналне послове и послове саобраћаја, Одјељење за општу управу, ЈЗУ „Дом здравља“, Центар за социјални рад, Организације ЛСИ,</p>
<p>3. Омогућити приступачност свим установама и јавним услугама у складу са потребама ОСИ, (универзални дизајн)</p>	<ul style="list-style-type: none"> -наставити прилагођавати улазе и тоалете у објектима Дома здравља, -планом обезбиједити прилагођавање школа за потребе ОСИ, -едукација стручног особља у областима здравства, социјалне заштите и образовања -оспособљавање семафора са звучном сигнализацијом, -покренути рад постојећих говорних програма у Градском превозу, -проширење броја тактилних стаза за слијепе на тротоарима, -обука за кретање са бијелим штапом, рад на рачунару са говорним софтвером, -израдити упутство за минимум приступачности када се додјељују средства заједницама етажних власника (рампе на прилазу, ознаке са брајевим писмом) 	<p>Градска управа, Завод за урбанизам, Завод за изградњу, Архитектонски и Грађевински факултет Организације ЛСИ</p>	<p>Одјељење за просторно уређење, ЈЗУ Дом здравља, Министарство образовања, Организације ЛСИ</p>

<p>4. Рехабилитовати, интергисати и обезбиједити услове за укључивање у све сфере друштва, (култура, спорт, религија, рекреација)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - подржати рад Савеза за инвалидске спортове - на нивоу града (отварање клуба, набавка специфичне опреме за различите врсте инвалидности) - обезбиједити приступ спортским објектима, - обезбиједити приступ објектима културе, - стимулисати - мини пројектима, развој ових сфера, - промоција специјалних спортова, - културни догађаји, и обиљежавања историских и међународних дана, - проширење туристичке понуде са прилагођеним hostelima, водичима, - обезбиједити приступачно кино, 	<p>Градска управа, културне и религијске установе, Туристички организација града Бањалуке, ЈУ „Специјална библиотека за слијепи слабовида лица“</p>	<p>Одјељење за друштвене дјелатности- Одсјек за спорт, културу, омладину, невладине организације, Одјељење стамбено-комуналне послове и послове саобраћаја</p>
<p>5. Укључити се у постојећу међународну сарадњу ради размјене искустава, и примјене у нашем граду.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - укључити организације ОСИ - у сарадњу са градовима партнерима, - укључити у циљеве - од важности за Град за научно-истраживачки рад, - пројекте развоја - у сарадњи са Европском унијом и страним донаторима, 	<p>Градска управа и Организације ОСИ</p>	<p>Кабинет градоначелника, Стручни сарадник за развојне пројекте, Градска управа и Организације ОСИ</p>
<p>6. Развијање плана координације рада организација ЛСИ и праћење и процјена програма.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -усвојити план потреба ОСИ у Бањалуци за 2014-201 , -редовно извјештавати Скупштину града о напредку на реализацији Плана - у извјештајима градских институција извјештавати о активностима у реализацији плана -мини програме за јачање капацитета организација ЛСИ - обезбјеђење буџетских средстава у локалној заједници за реализацију пројеката са властитим учешћем на локалном и међународном нивоу - израдити транспарентне критерије за вредновање рада корисничких удружења 	<p>Градски одбор организација ОСИ, струковне организације и организације ОСИ које окупљају све врсте инвалидитета,</p>	<p>Одјељење за друштвене дјелатности, Центар за социјални рад, Градски одбор организација особа са инвалидитетом,</p>
<p>7. Обезбиједити инклузију за све типове инвалидитета у образовање,</p>	<ul style="list-style-type: none"> - прилагођавање учила за школовање дјеце у инклузивном обрзовању и набавка тифлотехничких помагала која се не могу набавити преко Фонда здравствене заштите, - унапређење персоналне асистенције и асистенције у настави, - образовање одраслих путем стипендирања за занимања која су важна за ОСИ (социјална занимања, пружатељ подршке, асистенција, здравствена нега) - стипендирање ОСИ за професионалну рехабилитацију и преквалификацију 	<p>Градска управа у домену материјалних трошкова</p>	<p>Министарство просвјете и културе РС,</p>
<p>8. Запошљавати ЛСИ примјеном Закона о радном оспособљавању и запошљавању инвалида и запошљавање уз подршку.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - оснивање установе за радни центар - у сарадањи са организацијама ОСИ да би искористили расположиве капацитете, и формирали стручне тимове за процјену радне способности, подршка у запошљавању, - циљани програми запошљавања - за све грађане укључујући и специфично лица са инвалидитетом, - програм подршке запошљавању у организацијама ОСИ, - јединствена база података о незапосленим члановима у организацијама ОСИ, и обављеним едукацијама, -семинари на тему запошљавања ОСИ, - професионална рехабилитација за потребе Бањалуке, - укључивање у програме које Град финансира са јасно назначеном групом , 	<p>Градска управа, Привредна комора, Агенција за развој малих и средњих предузећа, Агенција за развој села, Завод за запошљавање Филијала Бањалука, Фонд за радно оспособљавање и запошљавање ОСИ РС</p>	<p>Организације ЛСИ, Одјељење за друштвене дјелатности, Одјељење за привреду,</p>
<p>9. Развити програме обуке за особље медицинских, социјалних, образовних институција и сензибилизација и развој превентивни програма.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - подршка пројектима обуке особља Дом здравља, ЦСР, аутопревозници, школе, поште, и друге јавне установе, користећи сопствене капацитете у институцијама и удружењима корисника на годишњем нивоу. - омогућити активно учешће корисничких удружења у изградњи ресурса за превенцију, лијечење, смјештај и социјалну заштиту особа са инвалидитетом - унаприједити Меморандум о раној превенцији инвалидитета, - унаприједити могућности образовања одраслих лица са инвалидитетом и развој социјалних занимања и других занимања - која су везана за подршку лицима са инвалидитетом. 	<p>Организације ОСИ ЈЗУ „Дом здравља“, ЦСР, школе</p>	<p>Одјељење за друштвене дјелатности, Центар за социјални рад Бањалука</p>

Захваљујући подршци Скупштине града која је својим одлукама омогућила пружање одговарајућих услуга лицима са инвалидитетом, остварена су одређена побошања у бризи и укључивању ових лица у свакодневни живот заједнице. Резултати рада Градске управе Бања Лука постали су препознатљиви у цијелој Републици Српској и Босни и Херцеговини.

Доношење „Локалног акционог плана за унапређење положаја лица са инвалидитетом у граду Бањалуци – за период 2014-2019“ са планирањем неопходних средстава за његову реализацију представља природан наставак досадашњег „Плана побољшања живота за лица са инвалидитетом у Бањалуци 2008-2013.“, и проведених активности, те бриге за ову популацију наших суграђана.

Сходно наведеном, предлажем Скупштини града доношење сљедећег

З А К Љ У Ч К А

1. Скупштина Града прихвата „Локални акциони план за унапређење положаја лица са инвалидитетом у граду Бањалуци – за период 2014-2019“,
2. Задужује се Одјељење за друштвене дјелатности да у наредном периоду координира предвиђене активности и у оквиру своје надлежности планира у буџету града средства потребна за наставак реализације плана из претходне тачке,
3. Задужују се одјељења Градске управе дефинисана планом као партнери и носиоци одређених активности да раде на достизању циљева предвиђених Планом.

Обрађивач:
Одјељење за друштвене дјелатности

Проф. др Раденко Ђурица

ПРЕДЛАГАЧ:
Градоначелник

Слободан Гаврановић, дипл. правник